

Islámská mystika a „lidový“ islám

Kurz: Islám (RLA08) Ústav religionistiky MUFF Brno
Attila Kovács

Prameny

- BAJÁTOVÁ, Moždeh, DŽAMNIJÁ, Mohammad Alí, *Příběhy z pouští a zahrad. Moudrosti a příběhy ze života nejznámějších súfijských mistrů*, Praha, Portál, 1999.
- AL GHAZÁLÍ, Abú Hámid, *Ghazáliho výklenek světél*, Praha, Academia, 2012.
- HAFÉZ, *Poklad perské poezie*, Praha, Pragma, 2003.
- HAFEZ zo Šírazu, *Za ranného šera pohladit' ružu šiel som*, Bratislava, Mayor s.r.o., 2015.
- *Slova mystika Al-Halládže - Myšlenky súfismu* (ed. Annemarie Schimmel), Praha, Vyšehrad, 2002.
- *Hledání pravdy a krásy: Antologie perské literatury*, Praha, DharmaGaia, 2005.
- RÚMÍ, Džaláleddín, *159 súfijských povídek. Klenot světové literatury*, Praha, Dobra, 2003.

- RÚMÍ, Džaláleddín Balchí, *Masnaví*, Praha, Protis, 1995.
- RÚMÍ, Molana Džalal-oddín Balchí, *Pečať lásky. Výber z perzskej mystickej poézie*, Praha, Gabriela Holčíková Valehrachová, 2015.
- AL-SUHRAWARDI, Hazrat Shihabuddin Yahya, *The Shape of Light (Hayakal al-Nur)*, Louisville, Fons Vitae, 1998.

Literatúra

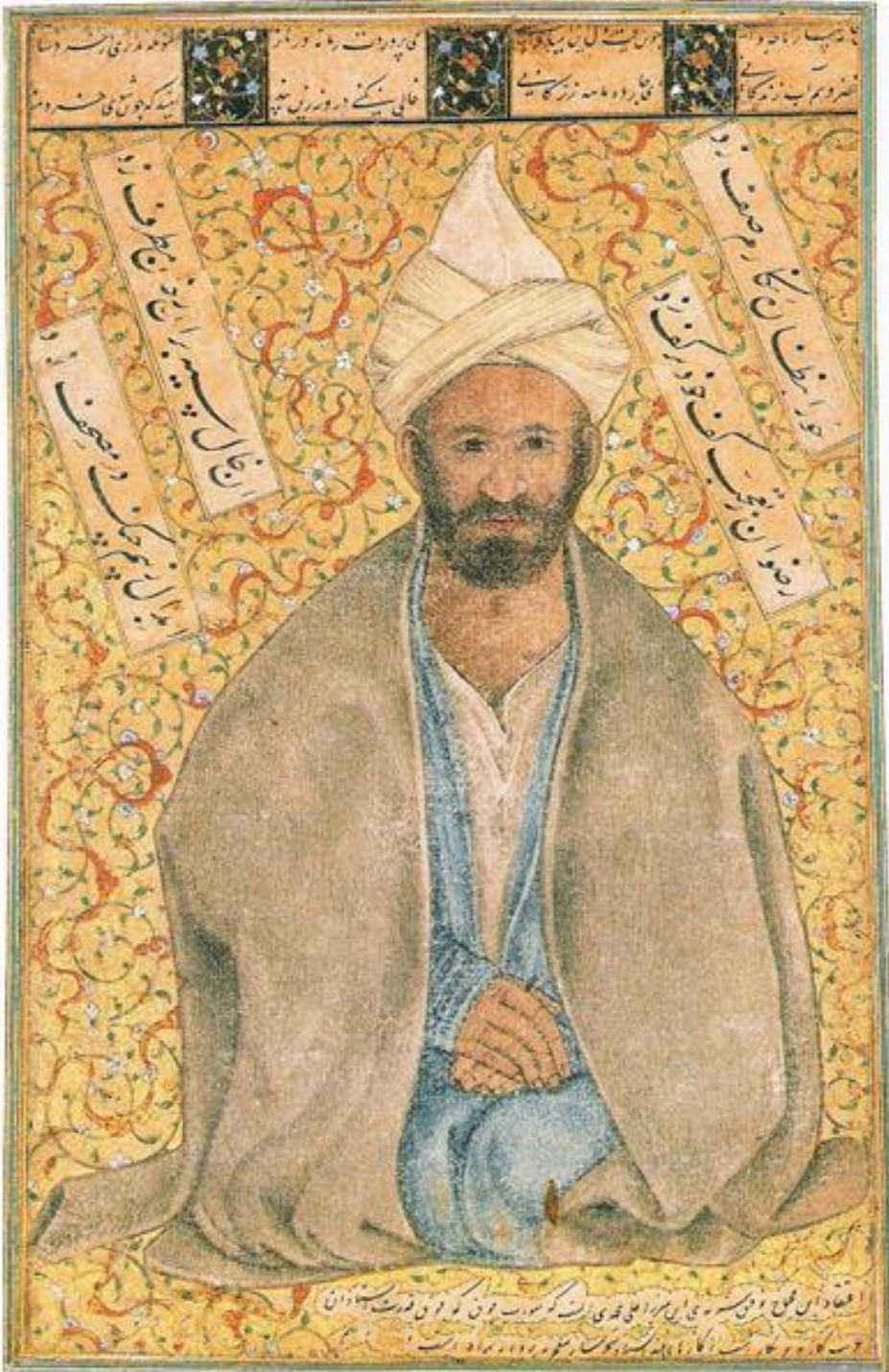
- ABRAHAMOV, Binjamin, *Divine Love in Islamic Mysticism: The Teachings of Al-Gazzâlî and Al-Dabbâgh*, New York - London, Routledge, 2003.
- BRUIJN, J. T. P. de, *Persian Sufi Poetry: An Introduction to Mystical Use of Classical Poems*, Richmond, Curzon Press, 1997.
- CORBIN, Henry, *Tvůrčí imaginace v súfismu Ibn Arabího*, Praha, Malvern, 2010.
- DEÁK, Dušan, *Indickí svätci medzi minulosťou a prítomnosťou*, Trnava, FF Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2010.

- DEÁK, Dušan & PIRICKÝ, Gabriel & SLOBODNÍK, Martin(eds.), *SúčasnÉ podoby súfizmu od Balkánu po Čínu*, Bratislava, Univerzita Komenského, 2010.
- GEAVES, Ron & DRESSLER, Markus & KLINKHAMMER, Gritt (eds.), *Sufis in Western Society: Global Networking and Locality*, London – New York, Routledge, 2009.
- KARAMUSTAFA, Ahmet T., *Sufism: The Formative Period*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2007.
- KROPÁČEK, Luboš, *Súfismus. Dějiny islámské mystiky*, Praha, Vyšehrad, 2008.
- KŘÍŽEK, Daniel, *Taríqa naqšbandíja haqqáníja: islámská mystická duchovní nauka v teorii a praxi*, Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň, 2014.
- NAFÁSÍ, Azíz bin Mohammed, *Průvodce poutníka na cestě za nejzazším cílem: Úvod do súfizmu*, Praha, Volvox Globator 2007.

- OSTŘANSKÝ, Bronislav, *Dokonalý člověk a jeho svět islámské mystiky*, Praha, Orientální ústav AV ČR, 2004.
- OSTŘANSKÝ, Bronislav, *Hledání skrytého pokladu*, Praha, Orientální ústav AV ČR, 2008.
- PURAFZÁL, Hále & MONTGOMERY, Roger, *Haféz. Poklad perské poezie. Učení filozofa lásky*, Praha, Pragma, 2003.
- RENARD, John, *The A to Z of Sufism*, Lanham – Plymouth, The Scarecrow Press, 2009.
- SCHIMMEL, Annemarie, *The Mythical Dimensions of Islam*, Chapel Hill, University of North Carolina Press, 1975.
- SCHIMMEL, Annemarie, *As Through a Veil: Mystical Poetry in Islam*, New York, Columbia University Press, 1982.
- SMITH, Margaret, *Studies in Early Mysticism in the Near and Middle East*, Oxford, Oneworld, 1995.
- VITRAY-MEYEROVITCH, Eva, *Rúmí a súfismus – úvod do islámské mystiky*, Praha, CAD, 1993.

Islámská mystika: základní pojmy

- Islámská mystika je „osobní cestou“ k Bohu.
- Hlavním cílem je přiblížit se Bohu, splynut s Bohem, rozplynut se v Boží jednotě (*tawhíd*).
- Předmětem islámské mystiky je intuitivní, skryté, ezoterické poznání – *ma^cárifa*.

Súfismus (*tasawwuf*)

súf – hrubá ovčí vlna

možné jiné etymologie:

suffa – lavička, řada,

safí – čistý,

řec. *sofos* – moudrý

súfí – „mystik“

(tur. / pers.: *derviš*),

jiné výrazy: *fakír*, *sálik*,

násik, *záhid*, *bakká*

dervíš,
Irán,
21. stol.

dervíš,
Irán,
19. stol.

kaškúl, nádoba
pro milodary

- **šajch** (šejk) „mistr“
(tur. *bábá*, pers.: *pír*),
sídí, *marabut* / *murábit*
(sev. Afrika)
- **muršid** (mistr)
- *mawlaná*, *maulá*,
muláj (sev. Afrika),
mevlana (tur.)
„náš učitel“
- **muríd** (učeň / student)
proces tradování a
„Boží milost“ (*rahma*)
a ezoterické požehnání
(*baraka*)

Hlavní postupy a techniky

- Různé extatické a entatické techniky: cvičení (*azkar*), hudba, zpěv, tanec (*samáʿ*), mystická extáze (*ghalaba*), individuální modlitba (*wird*), extatické výkřiky (*šath*) a pod.
- Súfijská „cesta“ (*taríqa*) se skládá z různých stavů (*ahwál*) a zastávek (*maqámát*), prototypem je Muhammadova noční cesta.
- *zuhd* – askeze
- *dhikr* – mystická „seance“
- *fanáʿ* – rozplynutí v Boží jednotě

بال جو بکشد باز آشیان در زوایای آن نشسته کند. چون شیخ قدس سره رفتی از رازی که عزیز
 آن عیان بود بشنود بی اختیار از وی لغزه صادر شد که صدای آن تا یک ساعتی باقی بود و صحبت
 دین و دنیا که حاضر بودند و سر آسیمه خیزت شدند و شیخ در سماع رفت و دو جبر رویی غالب شد و عجا

از اطراف و زوایای جامع متوجس شدند و آن غلو و غلبه و از دام خلافتی از هر دوزن و از سوزن
 قوالان شیخ الحان در حال بودند و نزدیک بود که اهل مجلس از پا در آیند و از خود بی خود شدند و از این امر

Historický vývoj

- Formování islámské mystiky (Egypt, Irak, střední Ázia). Vplyvy křesťanství, buddhizmu a hinduizmu.

Irácká škola

- **Hasan al-Basrí** (z. 728)

první mystik, pocházel z Medíny a odvolával se na tamější tradici pocházejícího údajně od M.

- **al-Halládž**, al-Husajn ibn Mansúr (z. 922)

perský mystik, byl popraven za svůj výrok:
aná al-Haqq (já jsem Pravda)

- **Rábi'a al-Adawíja** (z. 801)

první mystička, poetka a filozofka

Hrobka Hasana al-Basrího,
Zubajr, Irák

Hrobka al-Halládže v Bagdádu
a zobrazení jeho popravы na
moghulské miniatuře (17. stol.)

Hrobka Rábi'a al-Adawíje
Olivová hora, Jeruzalém

- **Ibn ʿArabí, Muhjí ad-Dín (z. 1240)**

Arab z Andalusie, putoval do Mekky a potom do Damašku, ústředním motivem jeho učení je mystická láska (*al-mahabba al-haqíqíja*) je opakem světské lásky:

Óda

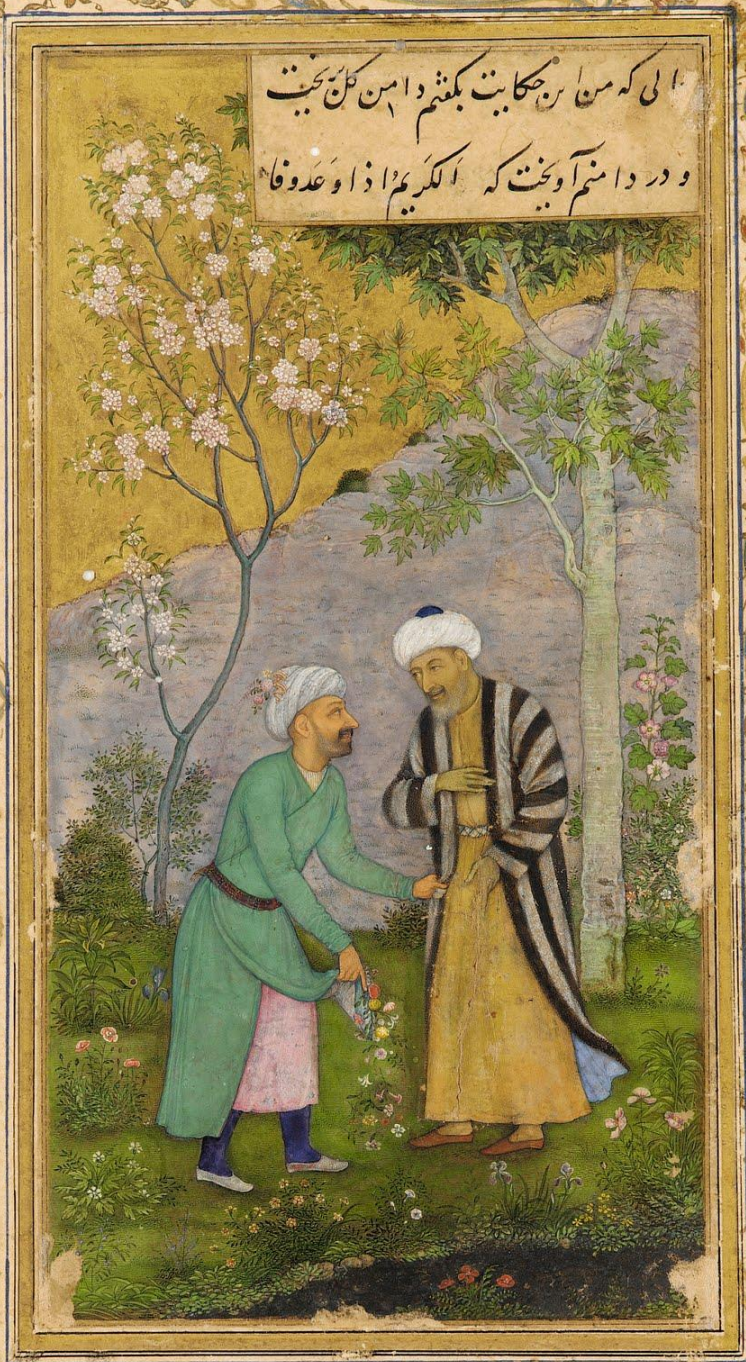
„Když jsem byl před časem v příznivém duševním rozpoložení [tak jsme jsi řekl] když není jedno náboženství tak jsou náboženství mnohé, a moje srdce se stalo schopné přijat jakoukoliv formu. Stalo se klášteřem pro mnicha, slávou pro modly, pastvou pro gazely, Kaʿbou pro poutníka, je tabulemi Tóry, je Koránem. **Láska je vírou, kterou vyznávám**, jakýmkoliv směrem otočí své velbloudy, tak moje víra stále zůstává jedině pravá.“

Kamene modrosti (*Fusús al-hikam*)

Mekkánské iluminace (*al-Futúhát al-makkíja*)

Mešita a hrobka Ibn ʿArabího, Damašk

- Sa^ˆdí,
Abú ^ˆAbdalláh
Mušaffir ad-Dín
Širází
(z. 1283)

perský mystický
básník ze Širázu

Hlavní básnické sbírky:

Bostán

Golestán

- **Háfez,**
Šams ad-Dín
Muhammad
(z. 1389)

perský mystický
básník ze Širázu,
jeho díla se dodnes
používají k
předpovídání
buducnosti

Hlavní básnická
sbírka:

Díván

از غم بجز گریه ناله و فریاد که دوش

زده ام خالی و فریاد رسی می آید

مثنی کمال
فال حافظ
پاستی

مثنی کمال
فال حافظ
پاستی

انتشارات اروند

خیابان ۱۲ فروردین کوچه بنفشه پلاک ۱۱
میرزا پخش تهران - پخش اصفهان تلفن ۴۴۰۴۱۳

Hafez

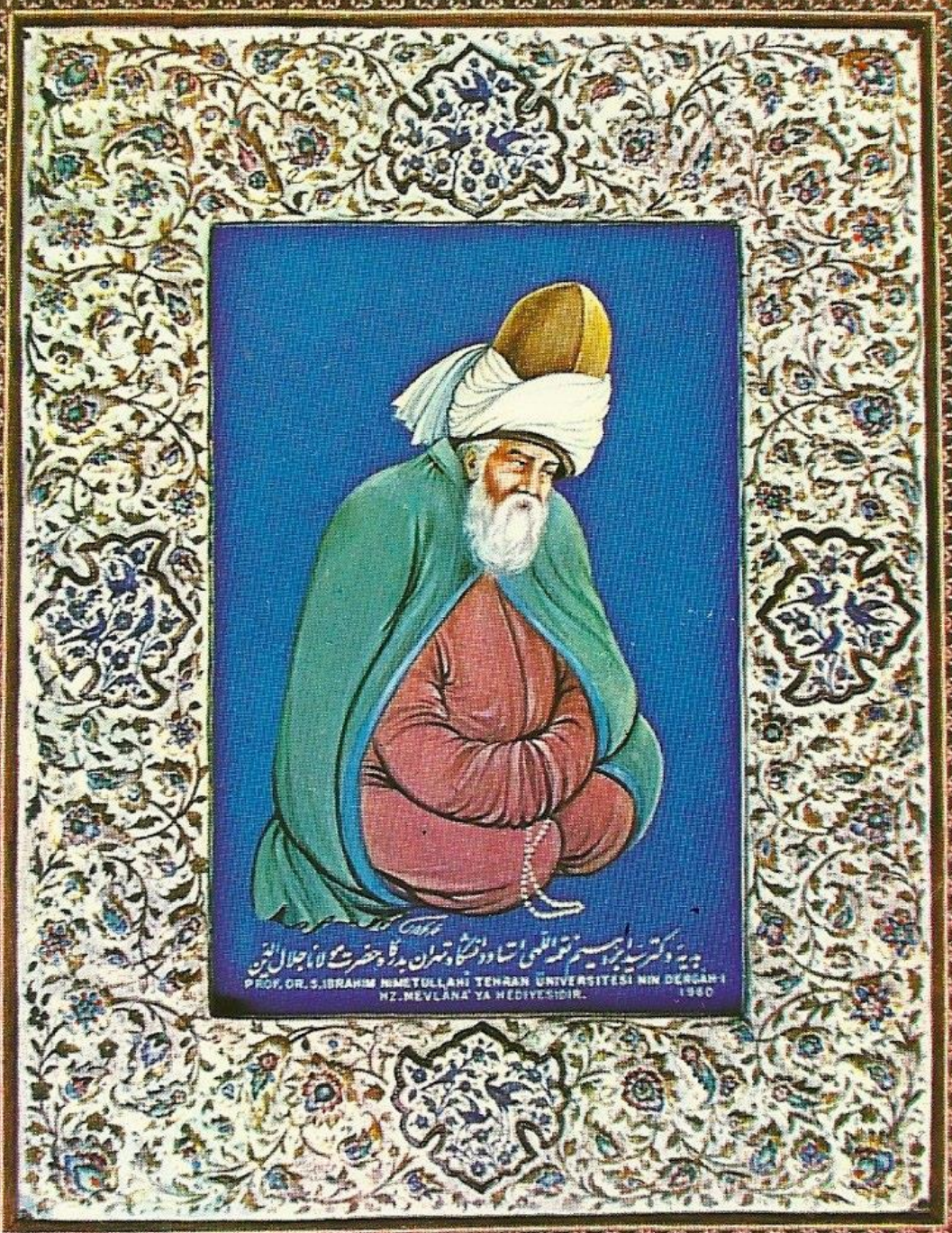
Sadi

taríqa („cesta“) - súfijský řád

- *nakšbandíja* – Bahá ad-Dína Nakšband (Sýrie, Kavkaz, Kurdistan, Čína)
- *qádiríja* – ʿAbd al-Qádir b. Abí Sálíh Gílání (Irák, Pákistán, záp. a sev. Afrika)
- *čistíja* – Abú Isháq Šámí, zal. v Čistu (Iránu), *qawwálí* (India, Pákistán)
- *suhrawardíja* – Abú al-Nadžíb Suhrawardí (India, Pákistán)

osmanské řády:

- *mawláwíja* (tur. *mevleviye*) – Džalál ad-Dína Rúmí
- *bektašíja* – Hacı (Hadži) Bektaš Veli (křesťanské prvky, šamanismus, ʿAlí a 12 šíʿitských *imámů*), *yeni çeri*

▪ Rúmí

„mevlana“ Džalál
ad-Dín al-Balchí
(z. 1273)

Pocházel z Balchu
(Afganistan) odkud
před Mongoly utekl
do Koniye. Tvrdil, že
láska a radost
transcendují každé
utrpení, a nic není
absurdní.

Díván (zbírka básní)

Masnáwí

Mevlavi tekke, Koniya

قوله في كتابه في تاريخه الشريف
يا حضرت سلطان العلماء

يا حضرت سلطان العلماء

يا حضرت سلطان العلماء

GÜNEŞ KAPISI

بر اول عزت مجانبه و بر فلق سلام
 اسد بیس انی جمله عجم روم عرب عرب ما
 سلام اولسن در صف بنده ای قلدر سین
 کسین مرخصا اهل سزکد غایت اقصا

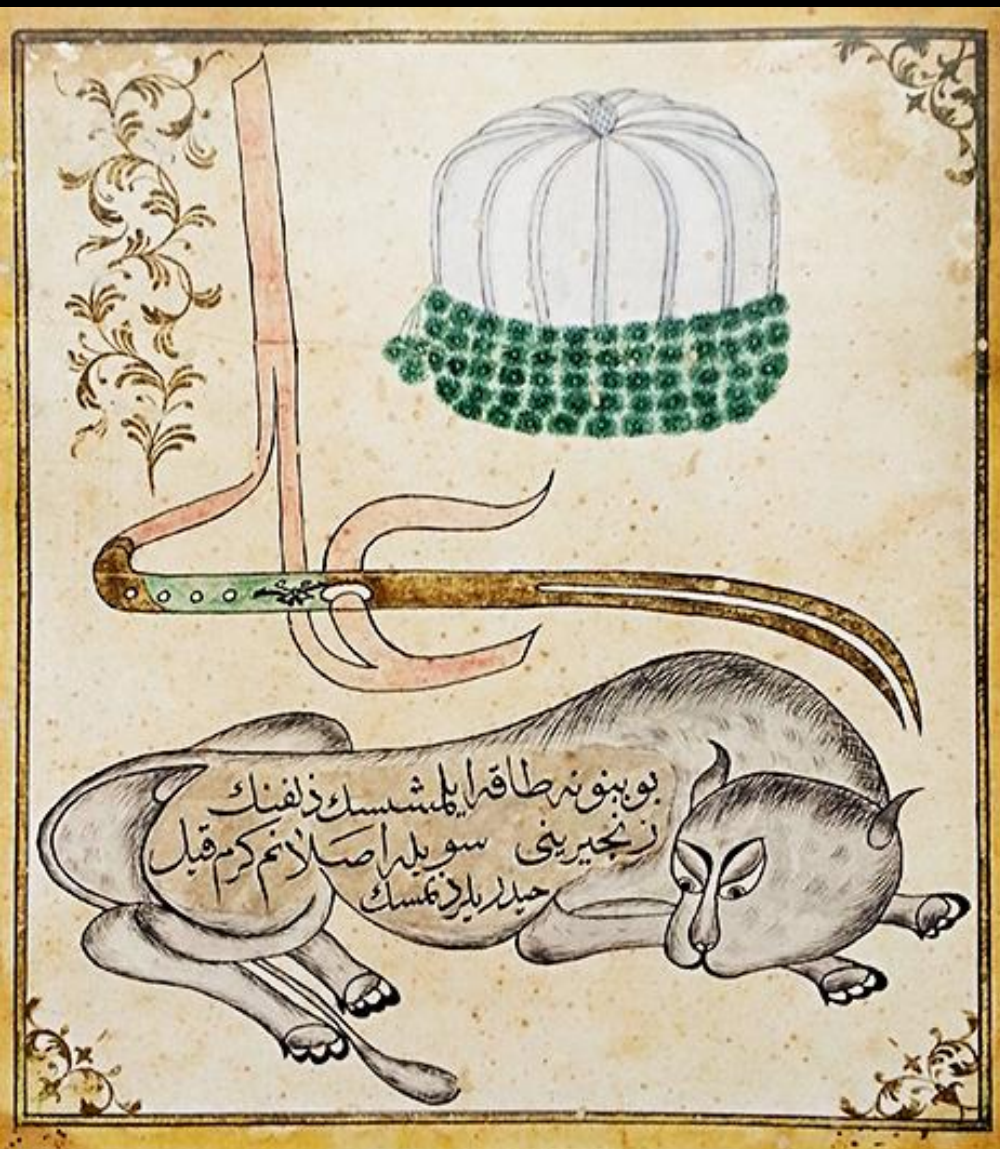
چو در سر خطاب آید خطابی مستطاب آید
 بگر کشیف حجاب آید تجلی المیه اجلا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَمَاءُ الْعِلْمِ

Haci (Hadži) Bektaš Veli

یست استه لوم هت از بنو خندابو از

دریا علی بنکیت رحی القیوم

در عین علی سزایست علی الاعلی است

در لام علی رمزویله الوالا است

Genijar

Paniffas Loffos

Baba Mondi (Edmond Brahimaj)
vůdce *bektašije* sídlem v Tiraně

MEVLAVI SIKKE
Türkmenistan, 20. yüzyıl
İmza No: 439

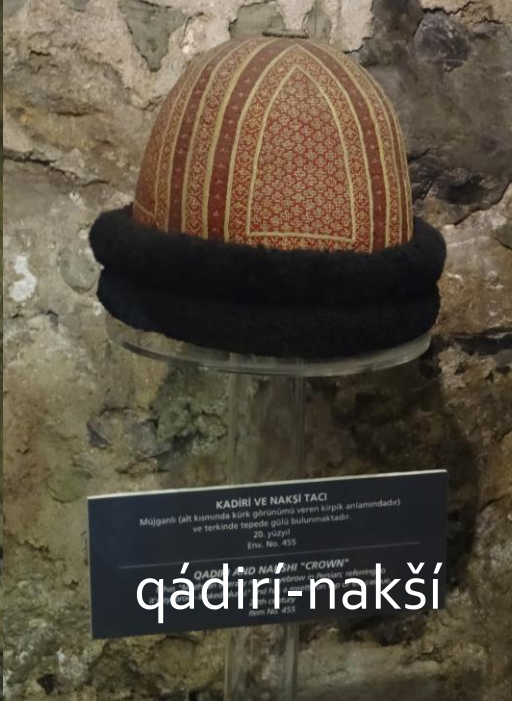
mevláví

BAYRAMI TARIKATININ HİMMETİ KOLUNA MENSUP TAC
Kırmızı zeytin yeşilinde tepesinde altı adet 4 petal gül bukmamalı,
yeşil çarşaflı destanlar.
20. yüzyıl
İmza No: 439

A CROWN AFFILIATED WITH HİMMATI BRANCH OF BAYRAMI ORDER
It has 6 segments on top of the hat, a
has a green turban and a turban
20th century
Item No. 439

himmatí-bajráví

KADIRI VE NAKŞI TACI
Müjganlı (altı kısmında kırk parçadan oluşur kırpık anlamındadır)
ve terkünde tepede gülü bulunmaktadı.
20. yüzyıl
İmza No: 435

QADIRI VE NAKŞI "CROWN"
It has 6 segments on top of the hat, a
has a black turban and a turban
20th century
Item No. 435

qádirí-nakşı

KADIRI TARIKATININ ESREFİ KOLUNA MENSUP TAC
Türkmenistan, 20. yüzyıl
İmza No: 431

A CROWN AFFILIATED WITH AN ARAB BRANCH OF QADIRI
It has 6 segments on top of the hat, a
has a dark brown turban and a turban
20th century
Item No. 431

qádirí-aşrafí

BEDEVİ TACI
Türkmenistan, 20. yüzyıl
İmza No: 434

badawí

BEKTAŞI FAHRİ
12 dilimli gül hüseyinî destanlar.
20. yüzyıl
İmza No: 437

bektaşı

RUFAY TACI
Türkmenistan, 20. yüzyıl
İmza No: 437

ricfáí

CELVETİ TACI
Türkmenistan, 20. yüzyıl
İmza No: 437

džalwatí

- *záwija* – řádivý dům (pers. *chánaka*, tur. *tekke*)

Hrobka a *záwija* síd
Bul ^cAbbáse, Marrákeš

Záwija Sa'ad ad-Dín al-Džabawího,
Damašk

أهل البيت
عليهم السلام
سيدنا
سيدتنا
سيدتنا
فاطمه
سيدتنا
سيدتنا
الحسين
الحسن

يا آل محمد لنزلنا ولي
إيكم كل مكرمة نؤول
أنوكم فليس الهم علي
وأيكم نزل القرآن حقاً
لكل بيت عز لا يزول
وسعد الدين شمس الدين جمام
بطل وغوث و سلطان سليل

ساداتنا

اسم
الرفاعي

اسم
المسني

سلطان اهل اقد
ماجد السراييني
الملك الطريفة سعد الدين
الجهادي الجبالي الحسيني المكي
القيادي قدس الله سره قروي

عبد الله
الجليل

اسم
الديني

علي

ابوبكر

الرسالة محمد

محمد

بِسْمِ اللَّهِ صَادِقِ دَعْوَى كَيْل
هَذَا الْفَرَادِ مِيْمَةٌ مَبْنُوعٌ
سَكَرُ الْهَوَى فِيهَا لَمْ تَسْتَيْتُهُ
يَأْتِيهِ الْمَشَاقِقِينَ بِالْوَفِيهَا
بِسْمِ رَبِّي هُوَ يَوْمَ يَسْتَوِي
مَجْبُوهٌ مَوْلَى مَا لَيْسَ بِمَشِيئِ
صَافِي الْمَمَةِ عِنْدَهُنَّ يَمِيلُ
صُدَقَ الْجَاءِ وَيُورِكُنْ دَلِيلُ
فَمَا أَتَمَّ لِلنَّبِيِّ سَوْءَ عُرُولُ
أَصَابَتْهُ عُرُولُ
أَنْ فِي

سَيِّدِنَا
سَيِّدِنَا
فَاطِمَةُ
الْ

Ribát („útočiště“), Súsá (Tunisko)

- **světci** (arab. *walí* - druh, *walí Alláh* - druh Boží; pers. *oulijáolláh* - druhové Boží)
- v ší'itském islámu *emámzádeh*, „synové imámů“

Mešita a hrobka *emámzáde* Hárún-e velájet, Isfahán

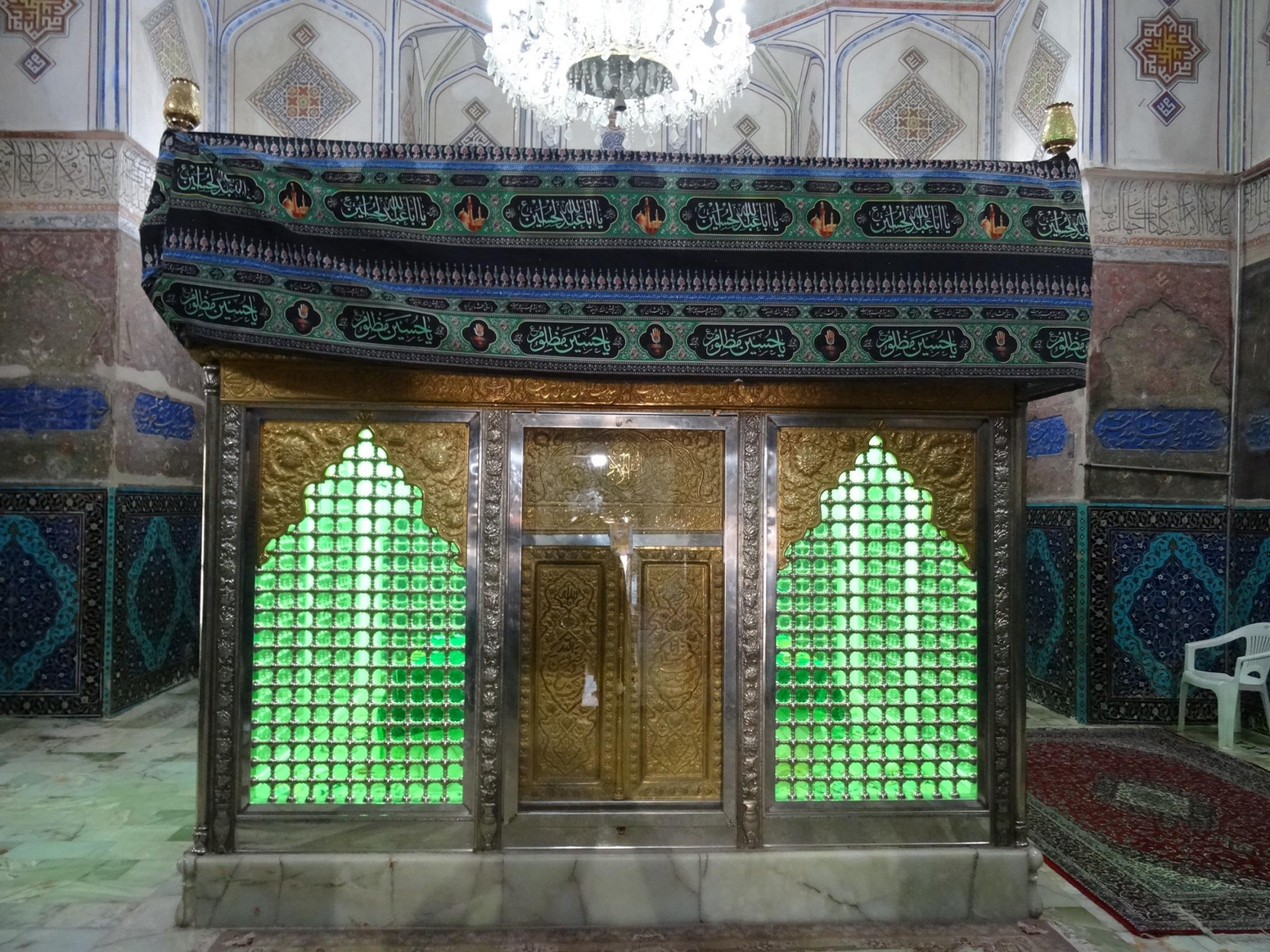

مردی با لباس راهبانه در حال بازدید از فضای داخلی

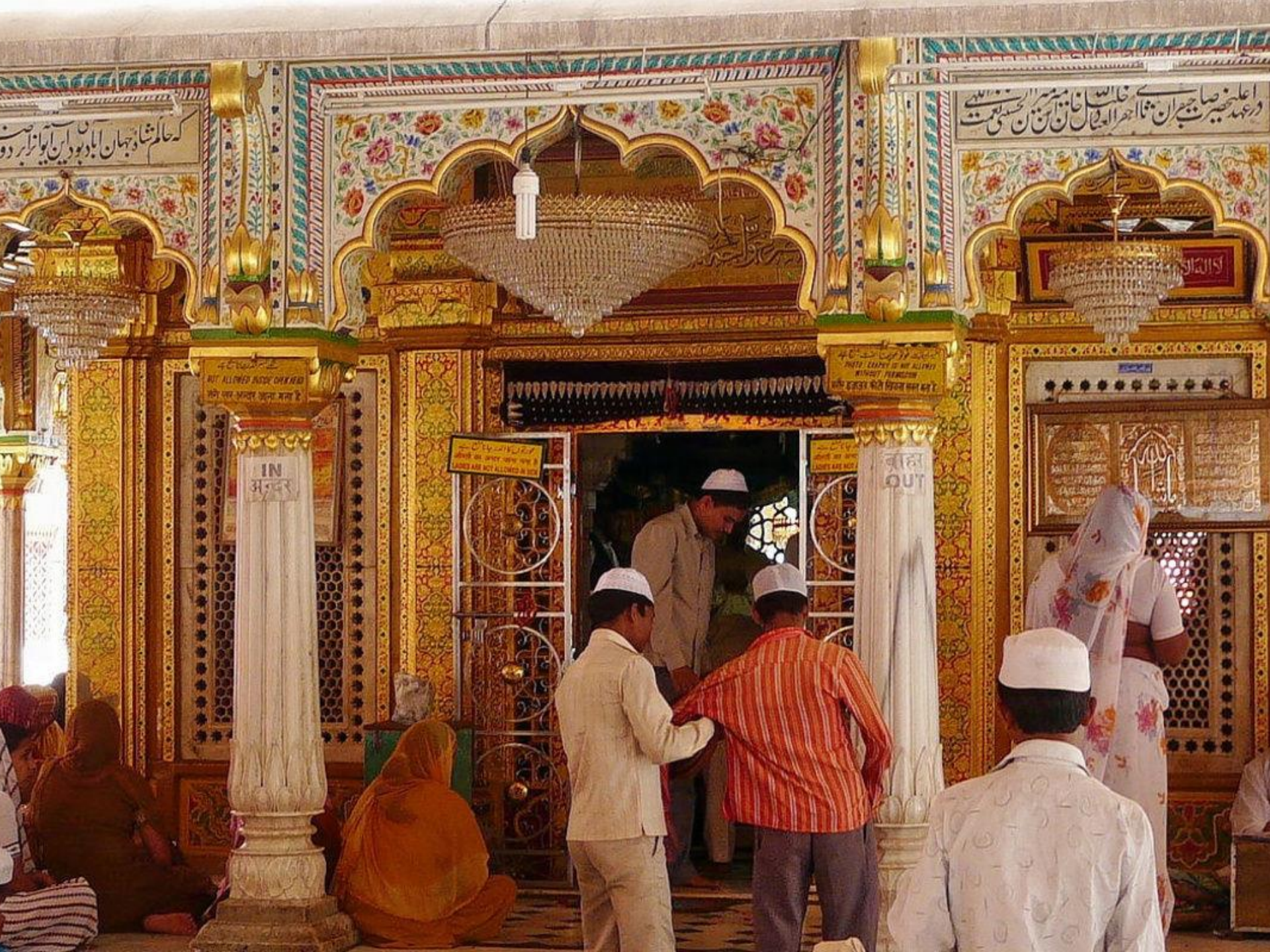

Hrobka Nizámuddína Awlíja (*Nizámuddín dargha*), Dillí

Nizámuddín Awlíja a jeho žák
Amír Chusraw ad-Dihlání

اعلیٰ حضرت صاحبزادہ مولانا محمد الیاس خان ابن سید محمد سعید علی

کہ عالم شاد بہمان آباد بود این پو از برابر دو

BUT ALLOWED PHOTO GRABBER
کو صرف اندازہ لینا ممنوع ہے

PHOTO GRABBER IS NOT ALLOWED
WITHOUT PERMISSION
کو صرف اندازہ لینا ممنوع ہے

IN
अन्दर

बाह्य
OUT

کو صرف اندازہ لینا ممنوع ہے
BUT NOT ALLOWED IN HERE

SMALLER PHOTO GRABBER
NOT ALLOWED

سیدنا سیدنا
COURTESY: MURSHED REZA
TWO APPARELS OF BA

Hudba qawwálí v Nizámuddín dargha

